

Pszichiátriai és szenvedélybetegek szociális ellátása

I. Általános követelmény:

A szakvizsga célja, hogy a jelölt adjon számot arról, hogy rendelkezik a szakterületre vonatkozó korszerű szemlélettel, elméleti tudással, módszertani ismeretekkel, gyakorlati készségekkel, jártasságokkal, és a társterületek (egészségügy, oktatás) kapcsolódási pontjaival. Ismerje a pszichiátriai és a szenvedélybetegségek főbb jellemzőit, sajátosságait, mindkét klienscsoport általános és speciális szükségleteit, valamint az eredményes kezelés, gondozás legmegfelelőbb módozatait, az állapot javítása és szinten tartása érdekében legmegfelelőbb terápiás eljárásokat, a vonatkozó ellátórendszer felépítését és működését, a nemzetközi gyakorlatot.

A szakvizsgázók jelentős hányada szakértőként, intézményvezetőként tevékenykedik. Vezetői, szakértői munkájához, valamint a társterületeken dolgozó vezetőkkel és szakemberekkel történő alkotó együttműködéshez rendelkezzen az alapvető vezetéstudományi ismeretekkel. Rendelkezzon ismeretekkel a kiégés (burn-out-szindróma) kialakulására, lefolyására, tüneteire vonatkozóan, valamint az egyéni és munkahelyi prevenció, intervenció lehetőségeit illetően.

II. Témacsoporton belüli részletes követelmény:

1.) Demográfiai és társadalmi jellemzők

- a pszichiátriai betegek demográfiai jellemzői és változásai
- a pszichiátriai betegek társadalmi, szociális helyzete
- a szenvedélybetegek demográfiai jellemzői és változásai
- a pszichiátriai és szenvedélybetegek családi viszonyai

2.) Speciális ismeretek

- a pszichiátriai betegségekhez vezető biológiai, pszichológiai és társadalmi kockázati faktorok
- a pszichiátriai betegségek kialakulása, főbb pszichiátriai kórképek tünetei, megjelenési formái, életfázisokkal való összefüggése
- a pszichiátriai betegek magatartás és viselkedésbeli jellemzői, változásai, zavarai
- a szenvedélybetegségek kialakulásának és fennmaradásának biológiai, pszichológiai és társadalmi kockázati faktorai és értelmezési modelljei
- a szenvedélybeteggé válás folyamata, főbb típusai, megjelenési formái, személyiség-lélektani jellegzetességei
- a drogok típusai, hatásmechanizmusai, háttérbetegségek, elvonási tünetek
- az alkoholfüggőség betegség koncepciója, fokozatai, testi és pszichiátriai következményei, elvonási tünetek
- a pszichiátriai és szenvedélybetegségekhez történő társadalmi viszonyulás szociálpszichológiai jellegzetességei
- krízis és krízisintervenció

3.) Az ellátórendszer és az azt szabályozó jogi rendelkezések

- a pszichiátriai és szenvedélybetegek ellátórendszerének fejlődése, főbb csoportjai, kapcsolati rendszerei

- a pszichiátriai és szenvedélybetegek egészségügyi ellátásának szinterei és azok főbb feladatai (háziorvosi szolgálat, járóbeteg ellátó gondozóintézet, krízisambulancia, szakambulancia, fekvőbeteg ellátó intézet: kórház, nappali kórház, éjszakai szanatórium, stb.), az igénybevétel módjai
- a pszichiátriai és szenvedélybetegek szociális ellátásának szinterei és azok főbb feladatai (területi gondozás, ellátás, alacsonyküszöbű ellátások: nappali ellátás, utcai munka, közösségi ellátás. Bentlakásos ellátás: ápoló-gondozó otthon, rehabilitációs intézmény, lakóotthon, támogatott lakhatás), az igénybevétel módjai
- a pszichiátriai és szenvedélybetegségek prevenciójára szerveződött egyéb ellátórendszer szinterei és azok főbb feladatai (telefonszolgálat, konzultációs központok, RÉV, TÁMASZ, A.A és más 12 lépéses klubok, egyéb önszorgító és civil szervezetek, védett szállás, védett munkahelyek), az igénybevétel módjai
- a pszichiátriai és szenvedélybetegek ellátására szerveződött rendszerek szakmai együttműködési lehetőségei, és az együttműködés feladatai
- a jogképességre, cselekvőképességre, korlátozott cselekvőképességre, cselekvőképtelenségre, gondnokság alá helyezésre vonatkozó jogi rendelkezések
- betegjogokra, adatkezelésre, titoktartásra, kapcsolattartásra, tájékoztatásra, stb. vonatkozó jogi rendelkezések
- az egészségügyi törvény pszichiátriai és szenvedélybetegek ellátására vonatkozó fejezetei (a sürgősségi ellátás, kötelezés, korlátozó intézkedés)
- a szociális törvény és a kapcsolódó jogszabályok pszichiátriai és szenvedélybetegekre vonatkozó speciális szabályai
- az ittasság és a kóros elmeállapot jogi megítélése
- a kábítószer fogyasztásával és terjesztésével kapcsolatos büntetőjogi következmények, a kábítószerfüggőkre vonatkozó eltérő büntetőjogi szabályok
- a Pszichiátriai Szakmai Kollégium állásfoglalása, elvei, módszertani ajánlások
- Nemzeti Drogellenes Stratégia elvei, célkitűzései, Kábítószerügyi Koordinációs Bizottság és a Kábítószerügyi Tanács feladatai, tevékenysége,
- a pszichiátriai betegek szociális ellátásának nemzetközi gyakorlata
- a szenvedélybetegek szociális ellátásának nemzetközi gyakorlata

4.) Alkalmazott módszerek, technikák

- a szociális munka lényege, célja, értékorientációja, módszerei és ezek alkalmazási lehetőségei a pszichiátriai és/vagy a szenvedélybetegek szociális ellátásában
- az egészségi és mentális állapotnak megfelelő gondozási, ápolási, fejlesztési és rehabilitációs feladatok, módszerek (előgondozás, egyéni gondozási terv, egyéni rehabilitációs program és egyéni fejlesztési terv)
- a kialakuló, új típusú terápiás közösségi modellek, mint ellátási forma, valamint a terápiás közösség, mint korszerű ellátási módszer
- a komplex terápián belül a szocioterápia indokoltsága, annak fő jellemzői, alkalmazási lehetőségei (munka-, foglalkoztatás-, kreatív-, művészet-, zene és képzőművészet-, biblio-, mozgás és játék-, sportterápia, szociális készségek tréningje)
- a pszichiátriai és/vagy szenvedélybetegeknél kialakulható krízis, vagy veszélyhelyzetek, a közvetlen veszélyeztető állapot megelőzése érdekében tett szükséges intézkedések
- a szenvedélybetegek szociális ellátásán belüli speciális módszerek (állapotfelmérés módja, dependencia fokát mérő módszerek, a felépülési modell, a motivációs interjú, a drog visszautasítási készségei)
- csoportdinamikai eljárások alkalmazása

- a krízisintervenció szinterei és kivitelezése

5.) A kiégés (burn-out szindróma)

- a kiégés (burn-out szindróma) fogalma, lefolyása, tünetei;
- prevenció, intervenció individuális, mezo- és makroszinten.

6.) Vezetéstudományi alapismeretek

- vezetéstudományi alapfogalmak;
- vezetéstudományi elméletek, modellek;
- a vezetési funkciók;
- szervezeti alapfogalmak, a szervezetek strukturális jellemzői, alapformái, szervezettervezés, -fejlesztés;
- a szakterület vezetői tevékenységének jogszabályi háttere, kötelezően előírt dokumentumok, a vezetéstudományi ismeretek alkalmazásának lehetőségei.

III. Szóbeli vizsgakérdések:

1. A pszichiátriai betegek demográfiai jellemzői, társadalmi és szociális helyzete
2. A szenvedélybetegek demográfiai jellemzői, társadalmi és szociális helyzete
3. A szenvedélybetegségek kialakulásához vezető és fennmaradásukat elősegítő kockázati faktorok, a szenvedélybeteggé válás folyamata
4. A pszichiátriai betegségek kialakulása és a főbb pszichiátriai kórképek tünetei, megjelenési formái
5. A drogfüggőség, a drogok típusai, hatásmechanizmusai és az elvonás, az aktuális trendek (ÚPSZ, viselkedési addikciók)
6. Az alkoholbetegség fokozatai, típusai és következményei
7. A személyiség fogalma, jellemzői, változásai, zavarai a pszichiátriai és szenvedélybeteggé válás folyamatában
8. A pszichiátriai és szenvedélybetegek ellátórendszerének színterei, kapcsolata és együttműködési rendszere
9. A pszichiátriai és szenvedélybetegek egészségügyi ellátásai, a gyógykezelésbe vétel szabályai, a sürgős szükség esetére és a kötelező kezelésre vonatkozó szabályok
10. A pszichiátriai és szenvedélybetegek által igénybe vehető alapellátások, ezek kapcsolódása az elő- és utógondozáshoz
11. A pszichiátriai és szenvedélybetegek nappali ellátási formái és szakmai követelményei
12. A pszichiátriai és szenvedélybetegekre vonatkozó speciális szabályok a bentlakásos intézményi ellátásban
13. A szenvedélybetegségek prevenciójának módjai és intézményes háttere
14. A veszélyeztető és közvetlen veszélyeztető állapot fogalma, fennállása esetén a lehetséges eljárás módjai, feladatai
15. A család és a közösség szerepe a pszichiátriai, illetve a szenvedélybetegségek kialakulásában és azok kezelésében; a pszichiátriai és szenvedélybetegek társadalmi megítélése
16. A szociális munka célja és módszerei a pszichiátriai és szenvedélybetegek ellátásában
17. A gondozási terv típusai, az egyéni gondozási tervvel kapcsolatos szakmai szempontok
18. A szocioterápia jellemzői, szükségessége és alkalmazásának lehetőségei, a munkavégzési célú foglalkoztatás formái
19. A szenvedélybetegek ellátása során alkalmazott speciális módszerek
20. A pszichiátriai és szenvedélybetegek ellátásának nemzetközi tendenciái
21. A lélektani krízis fogalma, kialakulása, kimeneteli lehetőségei
22. Pszichiátriai betegségek, szenvedélybetegségek és a krízis összefüggései
23. A kiégés (burn-out szindróma) fogalma, lefolyása, tünetei. Az egyéni és munkahelyi prevenció, intervenció.
24. Vezetéstudományi elméletek, modellek. A vezető funkciói, a munkahelyi szervezet működtetése, tervezése, fejlesztése. A szakterület specifikus vezetési vonatkozásai.

Kötelező szakirodalom

1. A szenvedélybetegek, valamint a pszichiátriai betegek otthonában folyó ápoló-gondozó tevékenység irányelveiről. Periféria Füzetek, 97/3. Népjóléti Minisztérium – Pro Domo, Budapest, 1997.
2. Atkinson, R. L., Atkinson, R. C., Smith, E. E., Bem, D. J., Nolen-Hoeksema, S.: Pszichológia Osiris Kiadó, Budapest, 2003: Pszichopatológia 430–465. o., Az abnormalitás meghatározása 431–432. o.
3. Állami Foglalkoztatási Szolgálat, Foglalkoztatási és Szociális Hivatal Finanszírozási szerződés II. sz. Melléklet: Kötelezően vezetendő és csatolandó dokumentációk: Közösségi ellátás pszichiátriai betegek részére <http://www.afsz.hu/>
4. Balikó M., Csürke J.: Szociális munka és krízis. In: Mindennapi kríziseink. A lélektani krízis és a krízisintervenció kézikönyve. Szerk: Csürke J. -Vörös V. - Osváth P. - Árkovits A. Lélekben Otthon Könyvek. Budapest. 2009;
5. Barát Katalin és Demetrovics Zsolt: Családterápia és szerfüggőség In: Az Addiktológia Alapjai III., ELTE Eötvös Kiadó Budapest, 2009. 345-363. o.
6. Buda Béla: A pszichiátriai szociológia: Problématerületek, dilemmák, fejlődési perspektívák az amerikai kutatások tükrében In: Fejezetek az orvosi szociológia és társas lélektan tárgyköréből. TÁMASZ, Budapest, 1994. 163–185. o.
7. Bulyáki Tünde, Ian Falloon, Harangozó Judit: Hatékony munka-rehabilitáció Pszichiátriai és pszichoszociális problémákkal élők számára Ébredések Alapítvány Budapest, 2002.
8. Carver, Charles S. Michael F. Scheier: Személyiségpszichológia. Osiris Kiadó Budapest, 1998. személyiség fogalma 22-26. o., személyiség zavarok értelmezése 301-305. o.
9. Comer, Ronald J.: A lélek betegségei. Osiris Kiadó, Budapest, 2000. 87-110. o.
10. Danics Zoltán, Füredi János: A családok szerepe a szkizofrénia kezelésében In: Trixler Mátyás, Tényi Tamás: A szkizofrénia pszichoterápiája. Medicina Kiadó, Budapest, 2006. 221-247. o.
11. Fallon, I. R. H., Coverdale, J. H., Roncone, R.: A mentális zavarok integrált biológiai és pszichoszociális terápiája: az optimális gondozási modell alapjai. Pszichoterápia, Supplementum, 1998. VII. 6–15. o.
12. Fekete Sándor: Nonverbális terápiák felhasználása a szkizofrén pszichózisok kezelésében. In: Trixler Mátyás, Tényi Tamás: A szkizofrénia pszichoterápiája. Medicina Kiadó, Budapest, 2006. 113-129. o.
13. Gordos E.: Oktatási segédlet a pszichiátriai betegek közösségi ellátásában dolgozó szociális szakembereknek – Periféria Füzetek 2004/2. sz. NCSSZI, 11-31., 73-135. o.
14. Harangozó Judit: Közösségi pszichiátria – mint a lakóhelyi rehabilitáció modellje In: Huszár I., Kullman L., Tringer L.: A rehabilitáció gyakorlata. Medicina Kiadó, Budapest, 2000. 131-146., 286-301. o.
15. Harangozó Judit, Bodrogi Andrea: A közösségi alapú rehabilitáció és gondozás. In: Füredi J., Németh A., Tariska P. (Szerk.): A Pszichiátria magyar kézikönyve. Medicina Könyvkiadó, Budapest, 2009. 570-594. o.
16. Horváth Gergely Csaba (szerk.): A kábítószerhelyzet Magyarországon 2004-2014, Nemzeti Drog Fókuszpont, 2014, http://drogfokuszpont.hu/wp-content/uploads/nfp_kabitoszer-helyzet_2004_2014.pdf
17. Horváth Szabolcs: Pszichiátriai betegek rehabilitációjának intézményes formái. In: Huszár I., Kullman L., Tringer L.: A rehabilitáció gyakorlata. Medicina Kiadó, Budapest, 2000. 286.-302. o.
18. Hoyer Mária: A droghasználó és a család. In: A droghasználról őszintén. Szerk.: Rácz József és

munkatársai. B+V Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2000. 92–125. o.

19. Kelemen Gábor - Csákiné Király Livia: Pszichiátriai és szenvedélybetegek szociális ellátása (Hallgatói segédanyag) NCSSZI, Budapest, 2005.

20. Komáromi Éva: A droghasználat kialakulásának okai. A droghasználat előrehaladása. In: A drogkérdésről őszintén. Szerk.: Rácz József és munkatársai. B+V Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2000. 50-91. o.

21. Kosza Ida: Szocioterápiás módszerek. In: Füredi J., Németh A., Tariska P. (Szerk.): A Pszichiátria magyar kézikönyve. Medicina Könyvkiadó, Budapest, 2009. 611-621. o.

22. Községi pszichiátriai koordinátor és gondozó képzés – Jegyzet NSZFI, 2009. 7-201., 268-340. o.

23. Kuipers L., Leff J. Lam D.: A szkizofrénia családgondozása: gyakorlati útmutató - Coincidencia Kft. Budapest, 2001.

24. Liberman, R. P.: Felépülés a betegségből. A pszichiátriai rehabilitáció kézikönyve. Oriold és Társai Kiadó: Budapest 2010. 153.-194. old.

25. Lomniczi Zoltán: A pszichiátriai betegségben szenvedő személyekre vonatkozó jogi kérdések vizsgálata. In: Pszichiátriai Gondozási Kézikönyv. Lélekben Otthon Kiadó, Budapest, 2008., 39-59.o.

26. Mándi Nikolett, Fekete Sándor: A segítő krízise, in: Csürke J. - Vörös V. – Osváth P. – Árkovits A. (szerk.): Mindennapi kríziseink. A lélektani krízis és a krízisintervenció kézikönyve. Oriold és Társai Kiadó, Budapest, 2009 vagy 2014., 249-275. oldal

27. Módszertani Hírlevél. Szerk.: Oross Jolán: Gondozási tervek a szociális intézményekben. Periféria Füzetek 2000/1., SzCsM – Szociálpolitikai Fejlesztési Központ – Pro Domo, Budapest, 2000.

28. Módszertani útmutató az egyes szociális intézményekben végzett ápolási-gondozási tevékenységhez, különös tekintettel a veszélyeztető állapotban lévő személyek ellátására. Periféria Füzetek 2001/1., ESzCsM – NCSSZI, Budapest, 2001

29. Nemzeti Kábítószer Adatgyűjtő és Kapcsolattartó Központ honlapján megtalálható tárgyévben elérhető hazai és európai kábítószerhellyeztetel kapcsolatos jelentések. www.drogfokuszpont.hu

30. Osváth P., Vörös V., Csürke J., Árkovits A.: A krízisintervenció módszertana. In: Mindennapi kríziseink. A lélektani krízis és a krízisintervenció kézikönyve. Szerk: Csürke J. -Vörös V. - Osváth P. - Árkovits A. Lélekben Otthon Könyvek. Budapest. 2009)

31. Pszichiátriai Gondozási Kézikönyv. Lélekben Otthon Kiadó, Budapest, 2008. 25-36., 39-59., 77-88. o.

32. Rácz József: A drogok: hatások és tünetek. In: A drogkérdésről őszintén. Szerk.: Rácz József és mtsai. B+V Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2000. 13-42. o.

33. Rácz József: A droghasználat megelőzése a családban és az iskolában. In: A drogkérdésről őszintén. B + V Lap és Könyvkiadó Kft., 2000. 126-136.o.

34. Rácz József: Addiktológia. HIETE, Budapest, 1999. 33-41, 64-66, 89-117, 128-176.o.

35. Rácz József: Gyógyulás – felépülés: a droghasználat kezelése. In: Rácz József (Szerk.): A drogkérdésről őszintén. B + V Lap és Könyvkiadó Kft., 2000. 127-164.o

36. Rácz József : Szociális munka a drogfogyasztók körében. In: Szociális munka és egészségügy. Szerk.: Csató Zsuzsa. Szociális Munkások Magyarországi Egyesülete, Budapest, 1994. 145–149. o

37. Szabó Szociális esetmunka. Elméleti alapvetés. Szociális Munka Alapítvány, Budapest, 1993. A Szociális Munka Alapítvány Kiadványai, 3. 11–22., 26–34., 56–92., 102–115. o.

38. Szabó Lajos: A szociális esetmunka gyakorlata. Wesley Könyvek, Budapest, 2003. 47-146. o
39. Tringer László: A pszichiátia tankönyve. Semmelweis Kiadó, Budapest, 2010. Sürgősségi állapotok a pszichiátriában 411–418. o. A pszichiátriai betegek rehabilitációja. Szocioterápiák 497-503. o
40. Vitrai J., Vizi J., Boros J.: Pszichiátriai epidemiológia. In: Füredi J., Németh A., Tariska P. (Szerk.): A Pszichiátia magyar kézikönyve. Medicina Könyvkiadó, Budapest, 2009. 108-122. o
41. Gulyás László (szerk.): A vezetéstudomány alapjai, JATE Pressz, Szeged, 2012

Ajánlott szakirodalom

1. Atkinson, R. L., Atkinson, R. C., Smith, E. E., Bem, D. J., Nolen-Hoeksema, S.: Pszichológia. Osiris Kiadó, Budapest, 2003. A személyiség és az egyéniség 347–400. o.
2. Bodrogi Andrea., Gordos Erika., Bulyáki Tünde: Integrált pszichiátriai ellátás az alkoholbetegek gyógykezelésében. Addiktológia, 2002. I./1. 50–61. o.
3. Bodrogi Andrea: Az Addikciók Kognitív viselkedésterápiája. In: Perczel- Forintos D., Mórocz K. (Szerk.): Kognitív Viselkedésterápia. Medicina, Budapest, 2010. 661-687. o.
4. Buda Béla (2011): A pszichiátia jövője. IN: U.Ö. Az elme gyógyítása. Háttér Kiadó. Budapest. 2011. 379.-396. old.
5. Demetrovics Zsolt – Laczkó Zsuzsa (2008): A Camberwell Szükségletfelmérési Interjú (Camberwell Assessment Need) magyar változatának (CAN-R-hu) bemutatása. Psychiatria Hungarica. 2008.23(4) 298-304.
6. Füredi J., Harmatta J., Lajtai L., : A pszichiátia társadalmi vonatkozásai. In: Füredi J., Németh A., Tariska P. (Szerk.): A Pszichiátia magyar kézikönyve. Medicina Könyvkiadó, Budapest, 2009. 122-132. o.
7. Gordos Erika: Kézikönyv a pszichiátriai betegek közösségi ellátását nyújtó szociális szakembereknek. Szigony Alapítvány kiadványa, Budapest, 2009. 12-25. o.
8. Harangozó J., Gordos E., Bodrogi A.: A Schizofrénia kognitív viselkedésterápiája. In: Perczel- Forintos D., Mórocz K. (Szerk.): Kognitív Viselkedésterápia. Medicina, Budapest. 2010. 739-784. o.
9. Kelemen Gábor: Szenvedélybetegség, család, pszichoterápia. Pro Pannonia Kiadó, Pécs, 2001. 99–127. o.
10. Kelemen Gábor – B. Erdős Márta: Az addiktológiai terápiás közösségek keletkezéstörténete. Az átmenet kontextusa Pszichoterápia, 14, (2005) 577-585. o.
11. Kosza Ida: A pszichiátriai rehabilitáció gyakorlatának kézi-könyve. Akadémia Kiadó, Budapest, 1996. 31-89., 103-129. o.
12. Környei Edith – Kassai Farkas Ákos: Az alkoholbetegség és neuropszichiátriai szövődményei. Medicina Könyvkiadó, Budapest, 1997. 9–73. o.
13. Levendel László: Alkoholbetegek gyógykezelése és gondozása, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1987. 70. o.
14. Lukas, Elisabeth : A logoterápia lelki egészségről és krízismegelőzésről vallott nézetei, In: Lukas, Elisabeth: Hol találod oltalmadat? Az életigenlés logoterápiái irányelvei. JEL kiadó, Budapest 2006, 129-144.
15. Rácz József: Addiktológia Tünettan és Intervenciók. Semmelweis Egyetem Egészségügyi Főiskolai Kar, Budapest, 2004.

16. Szabó Lajos: Esetmenedzseri tevékenység a pszichiátriai betegek közösségi ellátásában. Szigony Alapítvány, Budapest, 2008. 110–148. o.
17. Szabó Lajos: A szociális esetmunka kialakulása és elméleti hátterei. Szociális Munka Alapítvány, Budapest, 1999. 45-53. o. <http://www.oszk.hu/>
18. Tringer László: A pszichiátria tankönyve. Semmelweis Kiadó, Budapest, 2010. A pszichiátriai betegségek és magatartászavarok háttere 53-74. o.
19. Petróczi E.: Kiegész-elkerülhetetlen? Eötvös József Könyvkiadó, Budapest, 2007.
20. Bagdy E.: Pszichofitness. Animula Egyesület, Budapest, 1997.
21. Köteles E.: A kiegész jelensége a szociális szakemberek körében, a prevenció és az intervenció lehetőségei. Segítő szó, A Pálos Károly Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat módszertani kiadványa. 2009. 2-3. szám 27-41. oldal
22. Gulyás László (szerk.) : A humán erőforrás menedzsment alapjai, JATE Pressz, Szeged, 2012.
23. Bakacsi Gyula: Szervezeti magatartás és vezetés. KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft. Budapest, 2002.
24. Klein Sándor: Vezetés és szervezetszociológia, SHL Hungary Kft., Budapest, 2001.

Jogszabályok

1. Magyarország Alaptörvénye
2. A családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény.
3. A fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvény.
4. A fogyatékos személyek otthonában élő és a rehabilitációs intézményben elhelyezett személyek állapotának felülvizsgálatáról szóló 11/ 2000. (X. 18.) SZCSM rendelet.
5. 92/2008. (IV. 23.) Korm. rendelet, a fogyatékos személyek alapvizsgálatáról, a rehabilitációs alkalmassági vizsgálatról, továbbá a szociális intézményekben ellátott személyek állapotának felülvizsgálatáról
6. A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény.
7. 217/1997. (XII. 1.) Korm. rendelet, a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól szóló 1997. évi LXXXIII. törvény végrehajtásáról – számos módosítása van, hatályosban összefűzve.
8. 2011. évi CXCI. törvény a megváltozott munkaképességű személyek ellátásairól
9. Magyarország tárgyévi (jelen évben 2016. évi) központi költségvetéséről szóló jogszabály
10. A személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátások igénybevételéről szóló 9/1999. (XI. 24.) SZCSM rendelet.
11. A személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátások térítési díjáról szóló 29/1993. (II. 17.) Korm. rendelet.
12. A személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmény és falugondnoki szolgálat működési engedélyezéséről, továbbá a szociális vállalkozás engedélyezéséről szóló 188/1999. (XII. 16.) Korm. rendelet.
13. A személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működési feltételeiről szóló 1/2000. (I. 7.) SZCSM rendelete. Módosításai: a 6/2000. (VI. 6.) SZCSM rendelet, a 6/2002. (IV. 5.) SZCSM rendelet, az oktatási segédanyag megírását követő módosítás: a 6/2003. (II. 26.) ESZCSM rendelet.

14. 55/2013. (VII.29.) EMMI rendelet, egyes szociális tárgyú miniszteri rendeletek módosításáról...<http://www.opten.hu/55-2013-vii-29-emmi-rendelet-j231854.html>
15. A személyes gondoskodást végző személyek adatainak működési nyilvántartásáról szóló 8/2000. (VIII. 4.) SZCSM rendelet.
16. A személyes gondoskodást végző személyek továbbképzéséről és a szociális szakvizsgáról szóló 9/2000. (VIII. 4.) SZCSM rendelet.
17. A szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló – többször módosított 1993. évi III. törvény (röviden: Szt.).
18. Az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény szociális ellátáshoz kapcsolódó vonatkozásai, külön kiemelve a X. fejezet
19. A pszichiátriai betegek intézeti felvételének és az ellátásuk során alkalmazható korlátozó intézkedések szabályairól szóló 60/2004. (VII. 6.) ESzCsM rendelet.
20. A támogató szolgáltatás és közösségi ellátások finanszírozásának rendjéről szóló 191/ 2008. (VII.30.) Korm. rendelet.
21. H/11798. számú országgyűlési határozati javaslat a Nemzeti Drogellenes Stratégiáról 2013-2020 Tiszta tudat, józanság, küzdelem a kábítószer-bűnözés ellen, <http://www.parlament.hu/irom39/11798/11798.pdf>
22. 1089/2013. (III. 4.) Korm. határozata a Kábítószerügyi Koordinációs Tárcaközi Bizottságról
23. 66/2012. (IV. 2.) Korm. rendelet a kábítószerekkel és pszichotróp anyagokkal, valamint az új pszichoaktív anyagokkal végezhető tevékenységekről, valamint ezen anyagok jegyzékre vételéről és jegyzékeinek módosításáról
24. 2012. évi C törvény Büntető Törvénykönyv, XVII. fejezet, 176-185. par.

Ajánlott jogszabályok

1. A Munka Törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény
2. A közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvénynek a szociális, valamint a gyermekjóléti és gyermekvédelmi ágazatban történő végrehajtásáról szóló 257/2000. (XII. 26.) Korm. rendelet.
3. A személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet